Gemeente Kerkrade

Nota van toelichting

Nummer.: 22TI065	**Kerkrade, 14 december 2022**

Behorend bij ontwerpbesluit nummer: 22Rb112

Onderwerp
Regionaal Afstemmingskader Gemeentelijke Omgevingsvisies Parkstad

Beslispunten
In te stemmen met het Regionaal Afstemmingskader Gemeentelijke Omgevingsvisies Parkstad als regionale bouwsteen voor de Omgevingsvisie van de gemeente Kerkrade

Inleiding
Op 1 juli 2023 treedt naar verwachting, na meerdere keren te zijn uitgesteld, de Omgevingswet in werking (zie 'Voortgangsbrief Omgevingswet oktober 2022' aan de Eerste Kamer d.d. 14 oktober 2022). Met de komst van de Omgevingswet worden gemeenten verplicht om één gebiedsdekkende gemeentelijke omgevingsvisie (GOVI) op te stellen. Ondanks het uitstel, wordt er nog steeds van uitgegaan dat de GOVI voor 1 januari 2025 gereed moet zijn. De inhoud uit sectorale of regionale structuurvisies, zoals we die nu kennen onder de Wet ruimtelijke ordening, dient onder de Omgevingswet te worden opgenomen in de GOVI's of in sectorale of regionale programma's. Een gemeente kan dus niet meerdere omgevingsvisies tegelijkertijd hebben, maar kan er wel voor kiezen om één omgevingsvisie en meerdere programma's vast te stellen.

In de gemeente Kerkrade zijn meerdere sectorale e/o regionale structuurvisies van kracht. Op het schaalniveau van Parkstad gaat het om de Intergemeentelijke Structuurvisie Parkstad Limburg uit 2009. Dit regionaal afstemmingskader is de inhoudelijke opvolger van deze intergemeentelijke structuurvisie. Op het schaalniveau van Zuid-Limburg gaat het om de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (SVWZL) en de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL). De SVWZL en de SVREZL krijgen volgens het overgangsrecht bij inwerkingtreding van de Omgevingswet de status van een gebiedsgericht onverplicht programma (zie https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/omgevingsvisie-gemeente/bestaand-gemeentelijk-beleid-omgevingswet). In dit regionaal afstemmingskader is daarnaast expliciet benoemd dat de inhoud van deze structuurvisies bij de vaststelling van dit regionaal afstemmingskader niet ter discussie staat.
Het is niet mogelijk om zowel een gemeentelijke als een regionale omgevingsvisie op te stellen. Daarom heeft de toenmalige bestuurscommissie Ruimte in september 2018 besloten om op Parkstadniveau een regionaal afstemmingskader voor de gemeentelijke omgevingsvisies op te stellen. De inhoud van dit regionaal afstemmingskader wordt vervolgens als bouwsteen verwerkt in de omgevingsvisie van de gemeente Kerkrade.

De afgelopen jaren heeft er in nauwe samenwerking tussen gemeenten en Stadsregio Parkstad Limburg de voorbereiding voor dit regionaal afstemmingskader plaatsgevonden. Uw gemeenteraad is tussentijds geïnformeerd en geconsulteerd via de commissie GEZ op 15 september 2021. De Bestuurscommissie Ruimte en Mobiliteit van de stadsregio is op 28 september 2022 akkoord gegaan met het document en heeft besloten dit ter besluitvorming aan de gemeenteraden van alle Parkstadgemeenten voor te leggen. Op 10 oktober 2022 heeft een regionale raadsinformatieavond plaatsgevonden waarin u bent geïnformeerd over de inhoud en het verdere proces. Deze raadsinformatieavond is terug te kijken via het YouTube-kanaal van de Stadsregio: https://youtu.be/lSlaualqrbA.

Doelstelling
Met dit voorstel ligt het regionaal afstemmingskader ter besluitvorming aan de raad voor. Hetzelfde ontwerpbesluit ligt in de periode januari/februari ook aan de andere gemeenteraden van de Parkstadgemeenten voor. Gevraagd wordt om in te stemmen met het document als bouwsteen voor de eigen gemeentelijke omgevingsvisie.

Argumenten
Het regionaal afstemmingskader is een dynamisch document. De nu voorliggende '1.0-versie' is de eerste versie die ter besluitvorming aan de gemeenteraden wordt voorgelegd. Het stuk heeft in tegenstelling tot de gemeentelijke omgevingsvisie (GOVI) geen juridische status onder de Omgevingswet, maar bindt de gemeenten wel onderling ten aanzien van de regionale kwaliteiten, opgaven en ambities die in iedere GOVI worden meegenomen. Ook committeren de gemeenteraden zich hiermee aan een gezamenlijk proces om de GOVI's voor wat betreft de regionale aspecten onderling af te stemmen (zie paragraaf 'vervolg' in dit raadsvoorstel en hoofdstuk 5 in het Regionaal Afstemmingskader).

Inventarisatie
De inhoud van het regionaal afstemmingskader is tot stand gekomen na een uitvoerige thematische inventarisatie van de hieronder genoemde thema's en waarbij per thema de hieronder genoemde aspecten in beeld zijn gebracht:

Thema's
Landschap en identiteit
Bodem en water
Landbouw
Cultuurhistorie en archeologie
Wonen en leefbaarheid
Mobiliteit
Economie
Vrijetijdseconomie/toerisme
Energietransitie
Grensoverschrijdende samenwerking
Gezondheid en sociaaleconomische structuur
Klimaat
Circulaire economie

Aspecten
Kwaliteiten
Trends en ontwikkelingen
Opgaven
Conflicten en aandachtspunten
Bestaand strategisch beleid
Ontbrekende onderwerpen
Ontwikkelingen in Zuid-Limburg / grensgebied

Voor zover mogelijk zijn de aspecten ook op kaart geduid. De inventarisatie is op aanvraag beschikbaar bij de Stadsregio. Na de thematische inventarisatie is de thematische/sectorale opbouw zoveel mogelijk verlaten en is het document vanuit een integraal perspectief opgebouwd. Het benoemt in achtereenvolgende hoofdstukken de regionale kwaliteiten, opgaven en het toekomstperspectief richting 2040.

Kwaliteiten
Het regionaal afstemmingskader onderscheidt vijf overkoepelende kwaliteiten voor de regio Parkstad, welke in hoofdstuk 2 uitgebreid worden toegelicht:
1. Uniek grensoverschrijdend landschap
2. Plek voor iedereen
3. Geschiedenis rijk in variatie
4. Uitersten en contrasten
5. Euregionale agglomeratie

Opgaven
Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van de regionale ruimtelijke opgaven.

Toekomstperspectief en ambities
Het toekomstperspectief luidt "Een grenzeloze regio" en bestaat uit drie onderliggende deelperspectieven, die gerelateerd zijn aan het 'people, planet, profit' principe:
1. (People): Leefbare, vitale en gezonde wijken en kernen
2. (Planet): Toekomstbestendig Limburgs landschap
3. (Profit): Nieuwe oplossingen voor oude uitdagingen.

De deelperspectieven bestaan ieder uit een set van ambities. Deze worden uitvoerig beschreven in hoofdstuk 4. Schematisch zijn de deelperspectieven en ambities als volgt weergegeven:

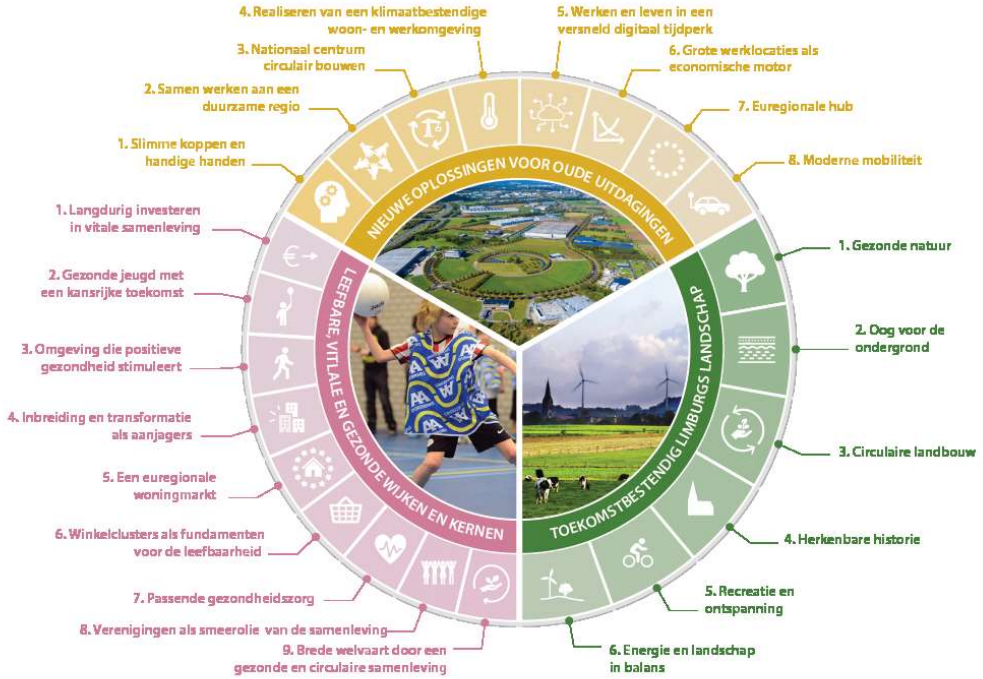

Het regionaal afstemmingskader is een verzameling van de genoemde ambities, maar er worden in dit stadium nog geen keuzes of afwegingen gemaakt tussen de verschillende ambities. Dat kan aan de hand van bovenstaand model wel voor afzonderlijke gemeenten of deelgebieden. Die slag wordt gemaakt in de volgende versie van het afstemmingskader.

1. Het afstemmingskader is gebaseerd op vigerend beleid en afspraken
Het Regionaal Afstemmingskader vormt geen nieuw beleid. In het voorliggende document omschrijft de regio, t.a.v. de leefomgeving, haar kernkwaliteiten, opgaven en toekomstperspectief inclusief ambities. Dit zijn geen nieuwe uitgangspunten maar continuering van bestaand beleid en uitgangspunten. Zo bouwt het document voort op de Intergemeentelijke Structuurvisie Parkstad 2030 en zijn o.a. de Strategische Agenda van de Stadsregio, de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg en de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg als basis gebruikt voor de inventarisatie van onderwerpen die in het afstemmingskader opgenomen moeten worden.

2. Het afstemmingskader zorgt voor een eenduidige basis
Zoals eerder aangegeven stelt iedere gemeente één gemeentelijke omgevingsvisie op. Door nu commitment uit te spreken voor dit Regionaal Afstemmingskader gaan alle gemeenten uit van dezelfde regionale basis, bij de doorvertaling naar de gemeentelijke omgevingsvisie. Bovendien bevordert het de samenwerking bij het opstellen van de omgevingsvisies en ander instrumentarium onder de Omgevingswet. Het regionaal afstemmingskader gaat uit van de reeds vastgestelde governance binnen Parkstad, zoals vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling.

3. De fysieke leefomgeving eindigt niet bij de gemeentegrens
Op vele schaalniveaus wordt gewerkt aan ruimtelijke visies en plannen. Het is onmogelijk om vanuit iedere gemeente in alle trajecten afzonderlijk te participeren. Vanuit de stadsregio Parkstad wordt daarom in vrijwel al deze bovenregionale trajecten in meer of mindere mate geparticipeerd. Het regionaal afstemmingskader helpt bij de positionering van de regio en gemeenten in deze trajecten, bij de vertaling van de bovenregionale schaal naar gemeentelijke omgevingsvisies en andersom. Hiermee wordt invulling gegeven aan de wettelijke vereisten uit de Omgevingswet:

De Omgevingswet zegt dat een bestuursorgaan bij de uitoefening van zijn taken of bevoegdheden rekening houdt met de taken van andere bestuursorganen. En zo nodig met andere bestuursorganen afstemt. De omgevingsvisie is 'zelfbindend' voor de bestuurslaag die het heeft opgesteld. Zelfbindend betekent dat het opgestelde document (de omgevingsvisie) alleen verplichtingen schept voor degene die het document heeft gemaakt. De omgevingsvisies van het Rijk en van de provincies werken dus niet rechtstreeks door in de omgevingsvisie van de gemeente.

De Omgevingswet kent wel het zorgvuldigheids- en motiveringsbeginsel. De gemeenteraad of Provinciale Staten moeten in hun omgevingsvisie laten zien dat zij de omgevingsvisies van andere relevante bestuursorganen hebben betrokken bij het opstellen van hun eigen visies (artikelen 2.2 en 3.3 Omgevingswet). De wet doet geen uitspraken over wat dat precies is, 'hebben betrokken'. Verondersteld mag worden dat de minimale eis is dat het bestuursorgaan naar de andere omgevingsvisies heeft gekeken. En dat het er zo mogelijk wat mee doet in de eigen omgevingsvisie.

Bron: IPLO *https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/omgevingsvisie/wisselwerking-tussen/*

Kanttekeningen
Het regionaal afstemmingskader is een verzameling van ambities, maar er worden in dit stadium nog geen keuzes of afwegingen gemaakt tussen de verschillende ambities. Deze slag wordt gemaakt in de volgende versie van het afstemmingskader.

Financiën
Niet van toepassing.

Communicatie
Het afstemmingskader wordt via de reguliere kanalen gepubliceerd. Ook vindt publicatie plaats via de kanalen van Stadsregio Parkstad Limburg en wordt het kader na besluitvorming door alle gemeenteraden middels een persbericht van de Stadsregio onder de aandacht gebracht.

Uitvoering
In het afstemmingskader is een hoofdstuk ‘Routekaart’ opgenomen waarin staat beschreven op welke wijze de komende periode wordt samengewerkt bij het opstellen van de gemeentelijke omgevingsvisies, het daarin door vertalen van het regionaal afstemmingskader en het actualiseren van het regionaal afstemmingskader.

Voor het regionaal afstemmingskader wordt een structurele actualisatiecyclus aangehouden van tenminste eens in de vier jaar. Bij vaststelling in Q1 2023 betekent dit dat uiterlijk in Q1 2027 een geactualiseerd stuk aan de raden wordt voorgelegd. Daarbij moet opgemerkt worden, dat in 2023 en 2024 op (boven)regionaal en gemeentelijk schaalniveau diverse ruimtelijke trajecten worden doorlopen en afgerond. Denk aan een actualisatie van de NOVI, het Ontwikkelperspectief voor het NOVEX-gebied Zuid-Limburg, de ‘ruimtelijke puzzel’ in het kader van de NOVEX, het traject “Zuid-Limburg in Euregionale Context” en niet op de laatste plaats de gemeentelijke omgevingsvisietrajecten. Die laatstgenoemde trajecten kennen ieder hun eigen dynamiek en tempo, waarbij we ervan uitgaan dat deze wel allemaal voor 1 januari 2025 afgerond moeten zijn. Daarom zullen wij per januari 2025 al kijken of de uitkomsten uit deze trajecten aanleiding geven tot een eerdere actualisatie van het regionaal afstemmingskader.

Gezondheid en Vitaliteit
Gezondheid en vitaliteit worden steeds belangrijkere thema’s ook in het fysieke domein. De koppeling met gezondheid wordt gemaakt in het deelperspectief ‘people, planet, profit’: leefbare, vitale en gezonde wijken en kernen.